

1902 dec. 4

Vallás- és közoktatásügyi miniszteri átirat az 1902. évi gör. kel. szerb nemzeti-egyházi kongresszusnak az 1868. évi legf. kir. rendelet 11. 13. és 14. §§-ainak magyarázatára vonatkozó határozata tárgyában

ME 1903 - XXXV - 1109 (4593)

Magyar kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter
85715 szám.

Nagyméltóságú Miniszterelnök Úr!

F. évi október hó 2-án 3708 és 3709 sz. a., továbbá nov. 15-én 4070 és nov. 18-án ad 3708 sz. a. kelt nagybecsű átirataira hivatkozással, a gör. kel. szerb nemzeti kongresszusnak az 1868. évi aug. 10-én kelt legf. királyi rendelet II. részének 13. és 14. §§-ai magyarázata tárgyában, továbbá az egyházmegyei közgyűlésekről és orgánumokról intézkedő 1871. évi május hó 27-én kelt legf. elhatározással jóváhagyott szabályzat hiányait kiegészíteni hivatott határozatai tárgyában a közlött iratokat a következők kíséretében van szerencsém Nagyméltóságodnak tisztelettel visszaszármaztatni:

Mindenekelőtt feltűnő, hogy a karlovici pátriárka csak f. évi október hó 1/14-én M. 464. sz. a. tesz kifogást a szerb nemzeti-egyházi kongresszusnak f. évi július 5/18-án hozott azon határozatai ellen, amelyeket a kongresszusi választmány f. évi július hó 19-én 4627/1236 és 4834/1235 sz. a. ugyancsak a pátriárka aláírásával ellátott jelentésében terjesztett Nagyméltóságod útján Őfelsége Im. jóváhagyása és megerősítése alá. Ha a pátriárkának az idézett határozatok ellen aggályai vannak, helyesebb lett volna ezek ellen észrevételeit akár a C.V. jelentéseinek felterjesztésekor akár külön bizalmas úton, de már akkor megtenni, midőn a kongresszusi választmány idézett jelentéseit aláírta, mert így eljárva, ahogy eljárt, észrevételei és kifogásai esetleg már megkésve érkezhettek volna Nagyméltóságod tudomására, amiből aztán esetleg csak zavarok vagy újabb nehézségek támadhattak volna.

Feltűnő az is, hogy a pátriárka a szóban forgó kongresszusi határozatoknak végrehajtása iránt a kongresszusi választmánynak f. évi szeptember 17/30-án hozott határozatát akkor mindjárt nem ellenezte, és hogy arról csak most értesíti Nagyméltóságodat, holott maga azt állítja, hogy a kongresszus nehezményezett határozata If. megerősítésre nem alkalmas, s nem is foganatosítható. A pátriárkától, úgy is, mint a szerb egyház fejétől, úgy is, mint az egyházi és világi elemből alakuló kongresszus és kongresszusi választmány elnökétől, tehát önkormányzati hatósági főnöktől méltán megvárható, hogy a helytelen vagy szabályellenes határozatok meghozatala ellen annak idején és helyén foglaljon állást, továbbá, hogy a korona If. felügyeleti jogának gyakorlását annak rendje és módja szerint biztosítsa, és hogy ne hozza a kormányt oly helyzetbe, melyet a széthúzó elemek könnyen minősíthetnek olyanná, mintha a kormány az egyházi önkormányzat működését indokolatlanul támasztott nehézségekkel akarná gátolni.

Ami már most a C. V. 4627/1236 sz. a. kelt jelentésében foglalt azon kongresszusi határozatot illeti, amely szerint az 1868. évi kir. rendelet II. részének 13. és 14. §§-hoz kimondatott, hogy az adminisztratív bizottmányoknak nincs joguk, hogy az egyházas szellem hiánya miatt a cselekvő vagy szenvedő választási jog elvesztését és megvonását kimondhassák, továbbá a kongresszusnak azon határozatát illetőleg, melyben a kongresszusi választmány utasított, hogy a kongresszus e határozatát az egyházmegyei adminisztratív bizottságokkal, a metropolitai tanács pedig a konzisztoriumokkal oly meghagyással közölje, miszerint az adminisztratív és konzisztórium hatóságoknak erre vonatkozó határozatai megsemmisítendőek, és az egyházas szellem hiánya miatt eltélteknek cselekvő és szenvedő joga visszaadassék, e tekintetben azon

véleményben vagyok, hogy a kongresszus ezen határozatához sem a lf. jóváhagyás ki nem esz-
közölhető, sem az a kormány részéről tudomásul nem vehető a következőknél fogva:

Az 1875-i szervezeti szabályok 1., 18., és 19 §-a szerint a kongresszus nem egyházkor-
mányzati hatóság, hanem a metropolia körébe eső hívek képvisellete, amely mint ilyen Ő Felsége
lf. jóváhagyása mellett rendezi és szervezi a nemzeti egyházat, de nem igazgatja; az igazgatást
az erre hivatott saját közegei végzik az erre megállapított szabályzatok szerint. Az a részletes
utasítás és meghagyás, tehát, melyet a kongresszus a kongresszusi választmánynak adott, és
amely az önkormányzat különböző hatóságainak és közegeinek hatáskörét érinti, nézetem szerint
túlterjed azon hatáskörön, amely a kongresszust megilleti.

Továbbá az 1868-i kir. rendelet II. részének 13. §-a határozottan rendelkezik az egyház-
községi tagok cselekvő és szenvedő választási jogáról, ha tehát a jog gyakorlása körül egyes
esetekben bármi okból, tehát a 13. §-ban érintett egyházi szellem hiánya miatt is kérdés és
vita merül, ezen vitás ügyben az egyházkormányzati v. igazgatási hatóságok hivatvák fokozatos
határozatokkal dönteni, mégis olyképpen, hogy e kérdésben is Ő Felsége jogán végső fórumban
a kir. kormány dönt, amint hogy ily konkrét esetekben a kormány már döntött is.

Végül az idézett 1868-i kir. rendelet 13. és 14. §-ainak rendelkezései félremagyarázhatatlanul
világosak, újabb kiegészítést v. pótlást nem igényelnek, szervezeti szabályalkotásnak szüksége
tehát fenn nem forog. Ha pedig némely önkormányzati hatóságok téves felfogásból, vagy
elfogultságból egyes konkrét esetekben helytelenül magyaráznák és alkalmazzák a szabály-
rendelet szándékát és akaratát, minden ilyen konkrét esetben az egyházkormányzati illetékes
fórumoknak áll tisztjukban és jogukban a szabályrendelet helyes alkalmazása iránt rendelkezni,
nem pedig a kongresszusnak, amely különben sincs jogosítva arra, hogy a szervezeti szabályok
13. §-ának egyik lényeges rendelkezését így per tangensem szüntesse meg akkor, amidőn egyes
konkrét esetben igenis előfordulhat szüksége annak, hogy azon 13. § rendelkezése alkalmaztassék,
mert az csak mégsem kodifikálható, hogy az egyházas szellemnek, p.o. botrányosan feltűnő
hiánya mellett se zárhassa ki az egyházi önkormányzat egyik igazgatási szervéből azt, aki az
egyházi életre hátrányos vagy káros viselkedést tanúsít.

Áltérve a C. V. 4834/1235 sz. jelentésére,¹ amelyben a kongresszusnak f. évi július 5/18-án
hozott azon határozatát kéri lf. megerősítéssel elláttatni, mely szerint inentúl a) az egyház-
megyei gyűlések minden 3 évben választassanak,² b) az egyházmegyei osztályok (hatóságok)
az új egyházmegyei gyűlés megválasztása után megújítandók;³ végül c) az egyházmegyei gyűlé-
sek ülési jegyzőkönyvei a kongresszusnak² bemutatandók lennének, azon véleményben vagyok,
hogy egyelőre a kongresszus ezen határozatához sem eszközölhető ki a lf. jóváhagyás a követ-
kezőknél fogva:

A kongresszusi határozat nem ütközik ugyan a jelenleg érvényben álló szabályzatok szelle-
mébe, de azon fontos következményeknél fogva, amelyeket a határozat végrehajtása maga
után vonna, ezen határozat horderejének és következményeinek alapos megfontolása elkerül-
hetetlen annál inkább, mert habár azon felfogást és álláspontot amelyet a karlovici pátriárka
f. évi M. 464 sz. bizalmas előterjesztésében a fenti a), b) és c) pont alattiakra nézve felhoz és
elfoglal, *nem osztom is,*² mégis be kell látnom, hogy az egyházmegyei hatóságok rendes és meg-
bízható működése szempontjából, valamint az egyházkormányzat és igazgatás jósága és gyor-
sasága szempontjából nagyon is beható megfontolást igényel az, vajon az egyházmegyei ható-
ságoknak 3 évről 3 évre megújítása, s az egyházmegyei gyűléseknek közvetlenül a kongresszus
alá rendelése indokolt és kívánatos-e?

A kongresszus e határozata azon szempontból is elbírálást kíván, vajon az egyházmegyei
hatóságok tagjainak megújításánál az 1868. évi kir. rendelet II. 19. és 38. §-ainak rendelkezései
nem lennének -e figyelembe vehetők, s hogy az egyházmegyei gyűléseknek közvetlen a kongressz-

¹ Kék ceruzával aláhúzva.

² Piros ceruzával aláhúzva.

³ Kék ceruzával aláhúzva.

szus alá helyezése az 1875-i szervezeti szabályokban a kongresszusi választmány hatáskörét mennyiben érintené?

Csak ezen kérdéseknek alapos felderítése után lehetne nyugodtan dönteni afölött, vajon a kongresszusi határozat lf. jóváhagyása alá terjeszthető-e vagy sem, miért is azon véleményben vagyok, hogy ez irányban kellő körültekintéssel előzetes tájékozás volna szerzendő.

Mivel pedig a metropolita-pátriárka bizalmas jelentése szerint a kongresszusi választmány máris intézkedett az iránt, hogy a kongresszus határozata végrehajtsék, ennél fogva egyelőre, és pedig *sürgősen rendelkezés volna teendő*⁴ arra nézve, hogy a Kongresszus határozatának végrehajtása további intézkedésig a jelenlegi gyakorlat *érintetlen hagyásával függőben tartassék*³.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Budapest, 1902. december hó 4-én

A miniszter meghagyásából:
Gömöry Oszkár s. k.
miniszteri tanácsos

P

[1903 febr. 8]

Az újvidéki görögkeleti egyházközség vezetőségének felterjesztése Széll Kálmán miniszterelnökhöz az egyházközség felségjolyamodványa tárgyában

ME 1903 – XXXV – 794
(Párhuzamos szerb-magyar szöveggel.)

Excellenciád!

Nagyméltóságú m. kir. Miniszterelnök Úr!

Tisztelettel aláírt újvidéki görögkeleti szerb egyházközség a kapott meghatalmazás alapján azon alázatos kérelemmel járul Excellenciádhoz:

Kegyeskedjék az ide A/ alatt csatolt felterjesztő iratot Őfelsége a Király legmagasabb színe elé juttatni.

Fogadja Excellenciád a legmelegebb hálánk őszinte kifejezését

Kiváló tisztelettel
Petar Popadić
az újvidéki görögkeleti szerb
egyházközség elnöke
Milanović Kuzman
egyházközségi jegyző

⁴ Zöld ceruzával aláhúzva.